

Uspešan pilot-projekat

Kontrola goriva pomoću obeležavanja ne uvodi se naprečac. Njoj je prethodilo opširno istraživanje, odnosno pilot-projekat tokom kojeg su ispitani praktično svi aspekti markiranja i kontrole goriva. U njemu je osmišljen i sproveden sistem markiranja i praćenja tokova derivata nafte od rafinerijskih postrojenja, preko stacionarnih rezervoara na terminalima do rezervoara na benzinskim stanicama. Tokom 2011. godine njime je obuhvaćeno 19 benzinskih stanica u Beogradu i nekoliko velikih skladišta, sa kojih je markirano gorivo bilo otpremeno auto i vagon cisternama i baržama.

Markerom su obeležavani dizel i benzin, a simulirane su različite situacije, na primer, kako se koncentracija nanomarkera smanjuje kada se u obeleženo (regularno) gorivo doda neobeleženo (neregularno). – Pokazalo se da je marker stabilan i da se lako homogenizuje sa derivatima nafte, ne narušava njihov kvalitet i omogućava kontrolu derivata nafte na teritoriji Republike Srbije – kaže Vanja Spasić iz Autentiksa, dodajući da je na osnovu dobrih rezultata, Vlada i donela odluku da se ovakav sistem ubuduće primenjuje za praćenje naftnih derivata na tržištu.

Marker se dodaje u izuzetno malim količinama. Otprilike, za 1.000 litara goriva, dovoljno je samo nekoliko mililitara nanomarkera

Ko šta radi

Sistem kontrole goriva pomoću markera podrazumeva dve glavne faze – dodavanje markera u gorivo i kontrolu koncentracije markera na prodajnim objektima. Za obeležavanje, Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine je tokom 2013. raspisalo tender na kojem je odabrana kompanija SGS Beograd. To je ogranak istoimene švajcarske kompanije koja spada među svetske lidere u oblasti inspekcije, verifikacije i kontrole kvaliteta. Širom sveta imaju više od 75.000 zaposlenih koji rade u preko 1.500 predstavništava.

Za dodavanje nanomarkera u gorivo biće zadužene specijalno obučene osobe, zaposlene u kompaniji SGS. Sam nanomarker i uređaji za analizu su proizvod kompanije Autentiks koja širom sveta učestvuje u programima obeležavanja (markiranja) goriva. Njena glavna centrala je u američkom gradu Dalasu, a sedište za Evropu je u Velikoj Britaniji. Distributer kompanije Autentiks za teritoriju Srbije je firma Nanoinpekt.

Kontrolu prisustva markera u gorivu na terenu će obavljati specijalni timovi u kojima će biti i tržišni inspektori. Kada otkriju neregularno gorivo, dodatna kontrola obavljaće se u laboratoriji.

Srbija prednjači u Evropi

Markiranje goriva se u okviru specijalnih programa koristi širom sveta, a države i naftne kompanije ga primenjuju da bi pratile kretanje svojih goriva. Srbija je među prvim zemljama u Evropi koja uvodi sveobuhvatni sistem kontrole goriva pomoću nanomarkera, jer se kod drugih uglavnom još koriste neki jednostavniji sistemi, kao što je bojenje goriva koje se pokazalo kao neefikasno jer je lako za falsifikovanje.

– Ovo je vrlo ambiciozan i kompleksan projekat i drago nam je što smo deo njega. Sigurni smo da će markiranje obezbediti efikasnu kontrolu goriva u Srbiji – kaže Kevin Mek Kena, direktor u Autentiksu.

Novac od akcize i PDV-a bi trebalo da odlazi u državnu kasu i potom se troši za nešto od čega svi imaju korist, na primer za izgradnju puteva, škola i tome slično. Umesto toga deo ovih dažbina do sada se zbog mahinacija sa gorivom slivao u nečije džepove. Ne radi se o „sitnim parama“ već o sredstvima koja bi korisno mogla da se upotrebe, a umesto toga ih koriste pojedinci.

Kako oni koji se bogate na malverzacijama sa gorivom (možda) troše 40 miliona evra* koje godišnje prisvoje

400 mercedesa "S-klase"

400 luksuznih stanova

150 luksuznih glisera

Šta bi svake godine moglo da se uradi sa 40 miliona evra* koji "nestaju" na pumpama

20 km autoputa (u ravnici)

1 most srednje veličine

1.400 kružnih tokova koji bi poboljšali bezbednost

*procena Ministarstva energetike

Iskustva iz sveta

Svetska iskustva pokazuju da je markiranje vrlo efikasan način uvođenja reda na tržište naftnih derivata. Iskustva Autentiksa pokazuju da pre uvođenja programa markiranja postoji u proseku od 30 do 40 odsto uzoraka koji ukazuju na nelegalnu aktivnost. U periodu od 12 do 18 meseci nakon početka markiranja, broj ovakvih uzoraka obično pada na ispod 5 odsto.

tri miliona dinara, uz zabranu rada do tri godine.

Kupovaćemo čistije gorivo

Tako bi država trebalo da se zaštiti od potkradanja, ali i za kupce goriva, odnosno vlasnike automobila, obeležavanje goriva donosi dodatnu sigurnost. Iako marker ne govori neposredno o kvalitetu goriva, sam sistem pokazuje postojanje bilo kojih drugih nedozvoljenih dodataka. Šta god da prodavac doda u gori-

vo, bilo da je to voda, nelegalno uvezeno gorivo ili nešto treće, to će izazvati pad koncentracije markera i ukazati na prevaru, a potom se analizom sastava može utvrditi šta je dodato. Štaviše, u planu je da se novi sistem kontrole proširi i na praćenje kvaliteta goriva u skladu sa standardima Evropske unije. Dakle, uvođenjem markiranja Srbija dobija još jednu, veoma jaku karku u sistemu kontrole trgovine gorivima. ■ V.L.